

הנהגת רבנים (א)

הנהגת רבנים
 הנהגת רבנים היא אחת מההנהגות החשובות ביותר במשפט הישראלי. היא נגזרת מהסמכות הרבנית, שהיא סמכות מיוחדת המיוחסת לרבנים על ידי ההנהגה הממשלתית. סמכות זו נובעת מהאמון שהציבור מניח במומחיותם ובאמינותם של הרבנים, ומהחשיבות המיוחדת של דעתם בענייני דת ומצוות.

ההנהגה הממשלתית מנצלת את סמכות הרבנים כדי להבטיח את התקיימות מצוות הדת, וכן כדי להגן על ערכי הדת והמוסר. ההנהגה נעשית באמצעות פיקודים, הוראות ופיקוחים, המיושמים על ידי הרבנים באמצעות מערכת הרבנות המרכזית והרבנות המחוזיות.

ההנהגה הממשלתית מוגבלת, והיא אינה יכולה להתערב בעניינים פנימיים של הרבנות, או בהחלטות שהן נוטות בהתאם לדת. עם זאת, ההנהגה יכולה להגביל את סמכות הרבנים, או להורות על ביטול סמכותם במקרים מסוימים.

ההנהגה הממשלתית נשענת על שיתוף פעולה מלא מצד הרבנים, וזוהי אחת הסיבות לכך שהיא יעילה ומועילה. שיתוף זה נובע מהאמון הדדי וההבנה שיש בין שני הצדדים, כי ההנהגה הממשלתית היא הכרחית להגנה על ערכי הדת, ושהרבנים מצידם מוכנים לשתף פעולה בהגשמת מטרה זו.

ההנהגה הממשלתית היא אחת מההנהגות החשובות ביותר במשפט הישראלי, והיא נשענת על שיתוף פעולה מלא מצד הרבנים. שיתוף זה נובע מהאמון הדדי וההבנה שיש בין שני הצדדים, כי ההנהגה הממשלתית היא הכרחית להגנה על ערכי הדת, ושהרבנים מצידם מוכנים לשתף פעולה בהגשמת מטרה זו.

הנהגת רבנים
 הנהגת רבנים היא אחת מההנהגות החשובות ביותר במשפט הישראלי. היא נגזרת מהסמכות הרבנית, שהיא סמכות מיוחדת המיוחסת לרבנים על ידי ההנהגה הממשלתית. סמכות זו נובעת מהאמון שהציבור מניח במומחיותם ובאמינותם של הרבנים, ומהחשיבות המיוחדת של דעתם בענייני דת ומצוות.

ההנהגה הממשלתית מנצלת את סמכות הרבנים כדי להבטיח את התקיימות מצוות הדת, וכן כדי להגן על ערכי הדת והמוסר. ההנהגה נעשית באמצעות פיקודים, הוראות ופיקוחים, המיושמים על ידי הרבנים באמצעות מערכת הרבנות המרכזית והרבנות המחוזיות.

ההנהגה הממשלתית מוגבלת, והיא אינה יכולה להתערב בעניינים פנימיים של הרבנות, או בהחלטות שהן נוטות בהתאם לדת. עם זאת, ההנהגה יכולה להגביל את סמכות הרבנים, או להורות על ביטול סמכותם במקרים מסוימים.

ההנהגה הממשלתית נשענת על שיתוף פעולה מלא מצד הרבנים, וזוהי אחת הסיבות לכך שהיא יעילה ומועילה. שיתוף זה נובע מהאמון הדדי וההבנה שיש בין שני הצדדים, כי ההנהגה הממשלתית היא הכרחית להגנה על ערכי הדת, ושהרבנים מצידם מוכנים לשתף פעולה בהגשמת מטרה זו.

ההנהגה הממשלתית היא אחת מההנהגות החשובות ביותר במשפט הישראלי, והיא נשענת על שיתוף פעולה מלא מצד הרבנים. שיתוף זה נובע מהאמון הדדי וההבנה שיש בין שני הצדדים, כי ההנהגה הממשלתית היא הכרחית להגנה על ערכי הדת, ושהרבנים מצידם מוכנים לשתף פעולה בהגשמת מטרה זו.

הינה לא. וע"ש בפריש"י. 174 כ"כ גם המבין הריב"א. ובע"מ (ב"מ ד"ה) כתב דעולא מותר דלא עשו להחם את הצונן אלא לצונן את המזון. והרי"א (ת"ר) כתיב המיחוסים לר"ן. כתב דס"ל לעולא דמיס ב"מ לא ה"י המטנה המאורי כתב דס"ל דלא שייך המטנה בצונן. וע"ע בפניי ובפ"א. 175 לפני: אנשי סביריה. 176 הג"ר ע"ג. 177 מלכותו כאן. וכ"פ חרמ"ם פ"ב. ה"ג וה"מ. שם. הרי"א. ה"ר. והמש"ע. סי' 178 רבינו יונה ולי"ט מ' שו"ת דברי' שכן. 180 מ"ב. 181 בח"ס ד"ה אלא חקש' כן בש"א. 179 במלכותו ובחיוש'י. ודלא כבע"מ דפסק פולא. הד"ש"א וב"ב. ופ"י במהר"ש. מרדכי"א. מתי"ם. ז"ל. ראש יוסף. שפ"א וד"ע יעקב באור דברי הח"ס. והריב"ז. הרי"ט. ה"ר. וה"ר. המיחוסים לר"ן תרצו באופן אחר. והג"ש (ה"ד בפ"י) הוצ' דליכא ק"ו משתיה. דמעשה שבת אסור"ם באכילה ושניה ומותרים בהנאה. ודברי צ"ע

באמבטי של חמי סביריה מע"ש אף על גב דחולדות חמה ניבנה. אבל לחניח על גביו בלא המטנה מע"ש מותר ובשבת אסור ע"כ. אילימא רחיצת כל גופו אלא חמין שהתחמו בשבת ב"י והתניא חמין שהתחמו מע"ש ב"י. איכא למיזק ל"ל לאקשו"י מברייתא ומדוקא דהא התחמו מע"ש מותרין. לירוד ממני"ה גופה דקתני אסורין ברחיצה ובשתייה. דאלמא אסורין בכל הנאה ליומן ואפי' לרחוץ ב"ן מצתה גופה ואצ"ל כל גופו. ויש לי לומר דניחא ליה לאתויי מרדכי"א. ממש 181. וא"י לירוד כולה מילתא מסיפא דקתני כ"י"ס כחמין שהתחמו כ"י"ס. ובמאי אילימא רחיצת כל גופו. הא התחמו מע"ש שרי. והתניא לקמן 182. מוחץ שפקלו נקביו מע"ש. דלמחר נכנס ומציע ויוצא ומשתחף נבית החיצון. דאלמא משמע דבבית הפנימי לא אלא פניו דיוו ורגליו. לימא תנו סתמא ככ"ש. ותדעו בתוספתא 183. דניחא ליה למידק מרישא כל מאי דמצי למידק מינה.

הא רתנן ב"ש אומרים לא יחם אדם חמין לרגליו אלא א"צ ראויין לשתייה. שהתחמו לשבת קאמר. אבל אם התחמו לרחיצה כ"כ אסורין 184. ותדע ל"ך דהא כענין לאוקומה למתני' ככ"ש. ואלו במתני' תנו כיום טוב כחמין שהתחמו כ"י"ס ואסורין ברחיצה ומותרין בשתייה. אלמא ראויין הם לשתייה אלא כיון שהתחמו לדעת רחיצה אסורין. ועוד דב"ש לית להו מחוץ שהתורה

היהב לא. וע"ש בפריש"י. 174 כ"כ גם המבין הריב"א. ובע"מ (ב"מ ד"ה) כתב דעולא מותר דלא עשו להחם את הצונן אלא לצונן את המזון. והרי"א (ת"ר) כתיב המיחוסים לר"ן. כתב דס"ל לעולא דמיס ב"מ לא ה"י המטנה המאורי כתב דס"ל דלא שייך המטנה בצונן. וע"ע בפניי ובפ"א. 175 לפני: אנשי סביריה. 176 הג"ר ע"ג. 177 מלכותו כאן. וכ"פ חרמ"ם פ"ב. ה"ג וה"מ. שם. הרי"א. ה"ר. והמש"ע. סי' 178 רבינו יונה ולי"ט מ' שו"ת דברי' שכן. 180 מ"ב. 181 בח"ס ד"ה אלא חקש' כן בש"א. 179 במלכותו ובחיוש'י. ודלא כבע"מ דפסק פולא. הד"ש"א וב"ב. ופ"י במהר"ש. מרדכי"א. מתי"ם. ז"ל. ראש יוסף. שפ"א וד"ע יעקב באור דברי הח"ס. והריב"ז. הרי"ט. ה"ר. וה"ר. המיחוסים לר"ן תרצו באופן אחר. והג"ש (ה"ד בפ"י) הוצ' דליכא ק"ו משתיה. דמעשה שבת אסור"ם באכילה ושניה ומותרים בהנאה. ודברי צ"ע

היהב לא. וע"ש בפריש"י. 174 כ"כ גם המבין הריב"א. ובע"מ (ב"מ ד"ה) כתב דעולא מותר דלא עשו להחם את הצונן אלא לצונן את המזון. והרי"א (ת"ר) כתיב המיחוסים לר"ן. כתב דס"ל לעולא דמיס ב"מ לא ה"י המטנה המאורי כתב דס"ל דלא שייך המטנה בצונן. וע"ע בפניי ובפ"א. 175 לפני: אנשי סביריה. 176 הג"ר ע"ג. 177 מלכותו כאן. וכ"פ חרמ"ם פ"ב. ה"ג וה"מ. שם. הרי"א. ה"ר. והמש"ע. סי' 178 רבינו יונה ולי"ט מ' שו"ת דברי' שכן. 180 מ"ב. 181 בח"ס ד"ה אלא חקש' כן בש"א. 179 במלכותו ובחיוש'י. ודלא כבע"מ דפסק פולא. הד"ש"א וב"ב. ופ"י במהר"ש. מרדכי"א. מתי"ם. ז"ל. ראש יוסף. שפ"א וד"ע יעקב באור דברי הח"ס. והריב"ז. הרי"ט. ה"ר. וה"ר. המיחוסים לר"ן תרצו באופן אחר. והג"ש (ה"ד בפ"י) הוצ' דליכא ק"ו משתיה. דמעשה שבת אסור"ם באכילה ושניה ומותרים בהנאה. ודברי צ"ע

היהב לא. וע"ש בפריש"י. 174 כ"כ גם המבין הריב"א. ובע"מ (ב"מ ד"ה) כתב דעולא מותר דלא עשו להחם את הצונן אלא לצונן את המזון. והרי"א (ת"ר) כתיב המיחוסים לר"ן. כתב דס"ל לעולא דמיס ב"מ לא ה"י המטנה המאורי כתב דס"ל דלא שייך המטנה בצונן. וע"ע בפניי ובפ"א. 175 לפני: אנשי סביריה. 176 הג"ר ע"ג. 177 מלכותו כאן. וכ"פ חרמ"ם פ"ב. ה"ג וה"מ. שם. הרי"א. ה"ר. והמש"ע. סי' 178 רבינו יונה ולי"ט מ' שו"ת דברי' שכן. 180 מ"ב. 181 בח"ס ד"ה אלא חקש' כן בש"א. 179 במלכותו ובחיוש'י. ודלא כבע"מ דפסק פולא. הד"ש"א וב"ב. ופ"י במהר"ש. מרדכי"א. מתי"ם. ז"ל. ראש יוסף. שפ"א וד"ע יעקב באור דברי הח"ס. והריב"ז. הרי"ט. ה"ר. וה"ר. המיחוסים לר"ן תרצו באופן אחר. והג"ש (ה"ד בפ"י) הוצ' דליכא ק"ו משתיה. דמעשה שבת אסור"ם באכילה ושניה ומותרים בהנאה. ודברי צ"ע

היהב לא. וע"ש בפריש"י. 174 כ"כ גם המבין הריב"א. ובע"מ (ב"מ ד"ה) כתב דעולא מותר דלא עשו להחם את הצונן אלא לצונן את המזון. והרי"א (ת"ר) כתיב המיחוסים לר"ן. כתב דס"ל לעולא דמיס ב"מ לא ה"י המטנה המאורי כתב דס"ל דלא שייך המטנה בצונן. וע"ע בפניי ובפ"א. 175 לפני: אנשי סביריה. 176 הג"ר ע"ג. 177 מלכותו כאן. וכ"פ חרמ"ם פ"ב. ה"ג וה"מ. שם. הרי"א. ה"ר. והמש"ע. סי' 178 רבינו יונה ולי"ט מ' שו"ת דברי' שכן. 180 מ"ב. 181 בח"ס ד"ה אלא חקש' כן בש"א. 179 במלכותו ובחיוש'י. ודלא כבע"מ דפסק פולא. הד"ש"א וב"ב. ופ"י במהר"ש. מרדכי"א. מתי"ם. ז"ל. ראש יוסף. שפ"א וד"ע יעקב באור דברי הח"ס. והריב"ז. הרי"ט. ה"ר. וה"ר. המיחוסים לר"ן תרצו באופן אחר. והג"ש (ה"ד בפ"י) הוצ' דליכא ק"ו משתיה. דמעשה שבת אסור"ם באכילה ושניה ומותרים בהנאה. ודברי צ"ע

היהב לא. וע"ש בפריש"י. 174 כ"כ גם המבין הריב"א. ובע"מ (ב"מ ד"ה) כתב דעולא מותר דלא עשו להחם את הצונן אלא לצונן את המזון. והרי"א (ת"ר) כתיב המיחוסים לר"ן. כתב דס"ל לעולא דמיס ב"מ לא ה"י המטנה המאורי כתב דס"ל דלא שייך המטנה בצונן. וע"ע בפניי ובפ"א. 175 לפני: אנשי סביריה. 176 הג"ר ע"ג. 177 מלכותו כאן. וכ"פ חרמ"ם פ"ב. ה"ג וה"מ. שם. הרי"א. ה"ר. והמש"ע. סי' 178 רבינו יונה ולי"ט מ' שו"ת דברי' שכן. 180 מ"ב. 181 בח"ס ד"ה אלא חקש' כן בש"א. 179 במלכותו ובחיוש'י. ודלא כבע"מ דפסק פולא. הד"ש"א וב"ב. ופ"י במהר"ש. מרדכי"א. מתי"ם. ז"ל. ראש יוסף. שפ"א וד"ע יעקב באור דברי הח"ס. והריב"ז. הרי"ט. ה"ר. וה"ר. המיחוסים לר"ן תרצו באופן אחר. והג"ש (ה"ד בפ"י) הוצ' דליכא ק"ו משתיה. דמעשה שבת אסור"ם באכילה ושניה ומותרים בהנאה. ודברי צ"ע

הבערה לצורך הותרה נמי שלא לצורך 185 וכ"ש לית להו הואיל 186. אלא וז"ל. אלא איכ' ראויין לשתייה. וראויין דוכא פי' מוכני'. 187

לגלוי כלומר למקצת גופו. אבל לרחוץ ב"ן כל גופו אסור 188. והכ"ז נמי מוכחא כולה שמעתינן דוכא. ואיכ' למידק דהא דוכא משרדו ב"ה לחם לדגליו מסבר סביר דהנאת הגוף הרי הוא כאלכל נפש ובכלל אשר יאכל לכל נפש הוא. והוא טעמא נמי הוא דשרו מורה להחחמום כגורה 189. מפני שהוא שוה לכל נפש. וכל הנאה השוה לכל נפש היא בכלל אשר יאכל לכל נפש. כדאימא בפ"ק דביצה 190. וזיעה נמי דבר הורה מותרת קודם גורה. כדאימא בה"ג

במסכת ביצה פרק המביא 190. וכדאימא נמי לקמן 191 בסמוך. אלא שגורו עליה מפני תכליתו שהיו מחמין ביומן והיו אומרים מע"ש חחמו וגורו עליהם אפילו לחוץ כדאימא בסמוך. וכיון שכן ליכא איסורא דחוייתא ללל ברחיצת כל הגוף וכ"ש ביעוה. א"כ מפני מה אסרה כ"י"ס. והא ליכא גורה כלל דמאי איסורא אתי מינה.

המבין. הריב"א. ה"ר. וה"ר. המיחוסים לר"ן. 185 כדאימא בביצה ב"ב. א. 186 ע"ן מה שוקשה ע"י הרעיקתו בבילוי היש' גוריה (מטרתו שבעיניה). וע"י באמרי' בינה (ה"ל) י"ס (ג) וכו' אבני' (א"ר) סי' ת' שחורצו קושייתו. 187 כ"כ גם ה"מ' בבית שם. הרי"א. והרי"א. שם. והריב"ז. פ"א מה"ל י"ס ה"ס. 188 כדאימא בביצה שם. 189 ע"ל: חרות 190. 191 ל"ב. א. 192 כ"כ המבין (אלא שכתב דאינו מחוץ) וכ"כ הריב"א בש"מ. וכ"כ ב"ח המיחוסים לר"ן בשם הריב"א וכו' א"כ איכא מ"ד. 193 מ"ב. 194 לקמן פ"ה. ה"ר. 195 ב"ה וכו' ובביצה שם. וכ"כ הרי"א שם. ובמסכת פ"א מה"ל. י"ס ה"ס מ"ד

נפש. אלא דמיא דמוגמר שגאמר מן הטעם הזה בפ"ק דכתובות. אבל רחיצת פניו ידיו ורגליו הוי צורך כל נפש. וכן הויעה שוה לכל נפש דמשום רפואה היא. וכיון דרחיצת כל הגוף אסורה דבר הורה משום לחם דידה אסור את הויעה הב"ב. ראייה מן הירושלמי 100. דבעי דתם מותר לשוחות ואסור לרחוץ. ומתוך משום דכתיב 101.

אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם. והתם כירושלמי התירו רחיצת כל גופו אבר אבר. ולפי דברי רבותינו הצרפתים ז"ל נצטרך לומר דרחיצת כל גופו כפנים אחר מפני שאינה שוה לכל נפש אסורה דבר הורה. אבל רחיצת כל גופו אבר אבר מותר דבר הורה. משום דכיון דרחיצת אבר אחר צורך כל נפש ומותר. לא חלקו באברים שווא דגליו בלבד מותר אבל זרעו או שוקו אסור. וכיון שכן נצמד בשעה שהוא רחץ אבר זה כהתו הוא רחץ ולשחור ורחץ את השני גם הוא בלהת הוא רחץ. אלא שאסור מדרבנן 100. דחינו דלקמן בסמוך משמע בב"ר. דרחיצת אבר אחר צורך כל נפש אינה אסור.

אלא מדבריהם. מקצתו ואין צריך לומר חמין שהתחמו כ"י"ס כל' דאסורין ברחיצת כל הגוף ואפי' אבר אבר. דאלמא משמע דאסור מדרבנן קאמר ברישא. 101

ברעת הרי"א וכ"כ דעת הריב"ז. 196 בפ"ק ד"ג. 197 שמו"ט. סי' 198 ע"ן ברמב"ן שוקשה על ח"ס ובדברי רבינו מורדכי קושייתו. וע"ן בריח' להרעיקתו שוקשה על ח"ס (ד"ה א"ל) חז"י רחיצת אבר אבר מותרת מחמתו חמין שהתחמו כ"י"ס וא"כ התחמו מע"ש ליכא איסור כלל וא"כ ליכא למידק מספא. אמנם הרי"א יוסף והשפ"א הניחו מ"כ קושיא זו דח"ס ס"ל דחמין שהתחמו מע"ש אסור לרחוץ כל גופו אבר אבר. 199 כ"כ גם רש"י ב"ה וה"א. ח"ס ב"ה ב"י. הריב"א. ה"ר. וה"ר. המיחוסים לר"ן. ובספר התוספתא ה"ל שבת סי' ש"ב. כתב בשם רבינו שמואל הפולוגיני בהתחמו בשבת. וע"ן בריב"א שכתב פירוש זה בשם רש"י. ונראה דהוא ס"ס וע"ל: פ"ר"ש. 200 מכליתו פ"ר ד"ג

בחוזהא ובהבערה, וטעמא דמוגמר הוא משום חשש כיבוי, אבל מן התורה מותר מטעם מותר שהתורה הבערה לצורך חזרתה נמי שלא לצורך. אבל לידך דבשבת אסור מטעם חבורה, וגם יש בזה חשש פתח כמבואר שם מקודם ביו"ט, בעל כרחך צ"ל גם בחבורה מותר ביו"ט, בעל כרחך צ"ל גם בחבורה אמרנו מתוך ולכן החירו ביו"ט אף שיש חשש פתח, אלא מעתה מותר לעשות מוגמר, כלומר דהא הבערה ודאי אמרנו מתוך, וא"כ לא היה לתקנים לאסור מוגמר משום חשש כיבוי, כמו שלא חששו לבעלה משום חשש פתח, והשיב לו, דמוגמר לבעלה האיסור מן התורה, משום דאינו שוה לכל נפש. והוה הכל לרב פפא, אבל אגן דקיי"ל (ס) כרב פפי לית לן כתבורה מתוך, ולית לן איסור דאינו שוה לכל נפש. והוה עצמו של הרמב"ם ד"ל בכל דבריו, כמו שבארנו בסיעתא דשמיא:]

כב ובמכשירי אוכל נפש לא מצאנו דבר ברור להלכה. והנה הרמב"ם אסר לגמרי מבישורין, דכתיב פשט (ע"ס) 'הוא' ולא מכשיריו. ורבי יהודה מחיר, דכתיב (שם) 'לכס' לכל צרכים, והא רכתוב 'הוא', והוה במכשירי שאפשר לעשותו מערב י"ט ראשו, ודכתוב 'לכס', והוה במכשירי שאי אפשר לעשותו מערב י"ט. ואומר שם מקודם (ע"ס) 'אל רבא לרב חסדא דרשין משמן הלכה כרבי יהודה. וא"ל יהא רעוא דכל כי הני מילתא מעלייתא תדרשין משמאי, ע"ש. הרי מפורש והשלכה כרבי יהודה. וכן מבואר מדברי השור והשו"ע בסמ"ח (ע"ס), שכתבו וכן מכשירי אוכל נפש שלא היה אפשר לעשותו מאתמול מותר, והוה כרבי יהודה. וכן כתב הסמ"ח (ע"ס) ודאי"ש (ע"ס):]

כג והנה שם בגמרא (ע"ס) איחא, דדש רב חסדא אחר סכין שנפגמה ואחר שפור שנתצם ואחר גריפת תורו וכיכיים ביו"ט, באנו למחלוקת רבי יהודה ורבנן, ע"ש. וכיון דקיי"ל כרבי יהודה הרי צריך להיות מותר. וכן מקודם שם (ע"ס) גבי אין משחזין את הסכין ביו"ט, אומר שם מאן תנא דבמשחזת

אסור, אמר רב חסדא, ללא כרבי יהודה, ע"ש. וכיון דקיי"ל כרבי יהודה הרי צריך להיות מותר להשחזת הסכין, וכן בפרק ב' [נ"ג] אמר, בעא מיניה אבא בר מרזא מאביי מהו לכבות את הני מפני תשמיש וכו', א"ל אסור. איתבייה אין מבכין את הבקעת כדי לחוס עליה, ואם בשביל שלא יתעשן הבית או הקרירה, מותר. א"ל הוה רבי יהודה היא, כי קאמינא אנא לרבנן, ע"ש. וכיון דקיי"ל כרבי יהודה הרי צריך להיות מותר לכבות את הני מפני תשמיש. והטור והשו"ע פסקו כולם לאיסור:]

כד וזה לשונם בסמ"ח תקי"ד (ע"ס): אין מבכין את הבקעת אפילו כדי שלא יתעשן עב"ל. ובסמ"ח תקי"ט (ע"ס) 6 - ס' כתבו שפור שנוצף אין מתקנין אותו וכו', ואין משחזין את הסכין במשחזת שלה, ע"ש. ולרב בגריפת תנור וכירים פסקו בסמ"ח תקי"ז (ע"ס) דמותר כשאי אפשר לאפות בלא זה, ע"ש. ואינו מובן למה נשתנה דין זה להיתר מן כל מכשירי אוכל נפש, ונשמען מק"ע (ע"ס) יטבאל סה גמ"ל:]

כה ודבריו רבותינו למדת טעמים לכל זה. מפני שבגמרא שם (ע"ס) אמרנו הלכה כרבי יהודה ואין מוצין כן, לפיכך פסקו כולם לאיסור לרב בגריפת תנור וכירים, שהוה מניעה להאוכל נפש ממש, שא"א לאפות בלא זה, ולכן מותר. וסייג לזה ממה שכתב הרמב"ם בפ"א דין ח' וזה לשונו: וכן מכשירי אוכל נפש שיש בהם חסרון אם נעשו מבערב ועשין אותן ביו"ט, כגון שחיקת תכלין וכיצא בהן. עכ"ל. וקשה, כיון דמדמה שחיקת תכלין למכשירי אוכל נפש, איך החזיר, והא בכלהו פסק לאיסור, אלא ודאי כשנוגע לאוכל נפש בעצמו, מותר. ולכן בפרק ג' דין י' בגריפת תנור ג"כ פסק להיתר כשאי אפשר לאפות בלא גריפתו, ע"ש. ולפי"ג גם הרמב"ם ס"ל דין ח' גבי שפור שנוצף שאוסר הרמב"ם, כתב דהרמב"ם פסק ללא כרבי יהודה אלא כרבנן, ע"ש. והדברים מתמיהים שהרי להדיא פסק בפ"א כרבי יהודה כמ"ש, ודעתו היא

מדת הדין (ע"ס), אלא שמחלק בין מכשירי והנוצפים להאוכל נפש בעצמו או לא. והנה בהדברים שהבאנו יש עוד פרטים, כמו שיש סובבים דמשחזת של אבן גם לרבי יהודה אסור, ויתבאר בס"ד כל אחד במקומו. נעתיך כ"י סמ"ח מק"ע ע"ס) ודנינו למי שפיר סגל. ומן דוק לן מוצין לן סגל ליעא טלסא מדי יודיא, יול טיסול לסגל כספא סתמא, כמו סתמא ט"ס' דס' סמ"ח מק"ע (ע"ס) כספא ע"ש, ועין כספא ע"ס):]

כז וז"ל הרמב"ם בפ"א דין י"ז: כל שאסור לשבת, בין משום שהוא דומה למלאכה או מביא ליד מלאכה, בין שהוא משום שבתו, הרי הוא אסור ביו"ט, אלא א"כ היה בו צורך אכילה וכיצא כה, או דברים שהם מותרים ביו"ט, כמו שיתבאר בהלכות אלו. וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביו"ט אלא לצורך אכילה וכיצא כה, וכל שמוחה בשבת מותר ביו"ט. ויש ביו"ט מה שאין בשבת, איסור מוקצה, שמוקצה אסור ביו"ט, ומותר בשבת. מפני שיו"ט קל משבת אסור בו המוקצה, שמה יבוא לולול בו, כיצד, חנוגלת העומדת לגלל בצים, ושור העומד לחרישה, ויוני שוכך, ופירות העומדין לסחורה, כל אלו וכיצא בהן מוקצה הן, ואסור לאכול מן ביו"ט ער שכינן אותה מבערב ויחשוב עליהם לאכילה. אבל שבת, הכל מוכן אצל שבת, וא"צ הכנה. וכשם שהמוקצה אסור ביו"ט, כן הוגלד אסור. עכ"ל (ע"ס). ביאור דבריו, דהא שאמרנו שהתמיד לענין מוקצה ביום טוב יחד מושבת אינו כלל לל מיני המוקצות, שהרי הרבה מוקצות יש יחד בשבת מבי"ט, כמו מוקצה דבעלי חיים דבשבת אסורים, וכיו"ש, העומדים לאכילה מותרים. וכן מוקצה ראש, וגחלים, ועצים, שאסורים בשבת, ומותרים ביו"ט. דבמכרם כן הוא, כיון שבי"ט אוכל נפש מותר ממילא שאינו שייך בהם מוקצה, מה שאין כן בשבת. ורק החומרא הוא בפרט אחד, מוקצה

כח וז"ל הרמב"ם בפ"א דין י"ז: כל שאסור לשבת, בין משום שהוא דומה למלאכה או מביא ליד מלאכה, בין שהוא משום שבתו, הרי הוא אסור ביו"ט, אלא א"כ היה בו צורך אכילה וכיצא כה, או דברים שהם מותרים ביו"ט, כמו שיתבאר בהלכות אלו. וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביו"ט אלא לצורך אכילה וכיצא כה, וכל שמוחה בשבת מותר ביו"ט. ויש ביו"ט מה שאין בשבת, איסור מוקצה, שמוקצה אסור ביו"ט, ומותר בשבת. מפני שיו"ט קל משבת אסור בו המוקצה, שמה יבוא לולול בו, כיצד, חנוגלת העומדת לגלל בצים, ושור העומד לחרישה, ויוני שוכך, ופירות העומדין לסחורה, כל אלו וכיצא בהן מוקצה הן, ואסור לאכול מן ביו"ט ער שכינן אותה מבערב ויחשוב עליהם לאכילה. אבל שבת, הכל מוכן אצל שבת, וא"צ הכנה. וכשם שהמוקצה אסור ביו"ט, כן הוגלד אסור. עכ"ל (ע"ס). ביאור דבריו, דהא שאמרנו שהתמיד לענין מוקצה ביום טוב יחד מושבת אינו כלל לל מיני המוקצות, שהרי הרבה מוקצות יש יחד בשבת מבי"ט, כמו מוקצה דבעלי חיים דבשבת אסורים, וכיו"ש, העומדים לאכילה מותרים. וכן מוקצה ראש, וגחלים, ועצים, שאסורים בשבת, ומותרים ביו"ט. דבמכרם כן הוא, כיון שבי"ט אוכל נפש מותר ממילא שאינו שייך בהם מוקצה, מה שאין כן בשבת. ורק החומרא הוא בפרט אחד, מוקצה

חכם

שאלה יא

צבי

מה

דרי אליעזר בן יעקב (כמבואר יומא פ"ו ע"ב) דמסייע ליה קרא דפשעי אני אדע וכו' ⁽¹⁾. גם מה שכתב מעכ"ת על דברי הכסף משנה שאמר דרשב"י הוא מארי דגמרא טפי מרי אליעזר בן יעקב, דאישתמיטתיה גמרא דמנחות (ס"א ע"א) דאמרין והביכורים כרברי ר' אליעזר בן יעקב, ומפרש רב נחמן בר יצחק (שם ע"ב) הואיל ורב גובריה משמע דהלכה כדבריו נגד ר' יהודה, כל שכן נגד ר"ש דהא קי"ל (עירובין מ"ו ע"ב) ר"י ור"ש הלכה כר"י עכ"ל ⁽²⁾. אין זו השגה דאף הכסף משנה מודה דהלכה כמותו במשנה נגד מי שיהיה והתם מתניתין היא, ומאי ראמר (רשב"י) נ"ר אליעזר בן יעקב? רב גובריה ר"ל כיון שהוא שנוי במשנה הלכה כמותו, ולהכי נקטיה במתניתין טפי מרי יודא ⁽³⁾.

איברא שאני רואה שאף במשנתנו לא בכל מקום פוסק הדמב"ם כמותו, שהרי במידת עגלה ערופה פסק (פ"ט מהל' רוצח ה"ט) כרבי עקיבא דלא כר' אליעזר בן יעקב. וכבר הרגיש שם הכסף משנה בדבר וכתב דס"ל דכללא דהלכה כר"ע מחברו עדיף מכללא דמשנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי ⁽⁴⁾, ואם הוא כן יש לומר דכלפי שאמר להם דבי שמעון לתלמידיו (גיטין ס"ז ע"א) בני שנו מדותי שמדותי תרומות מתרומות מרותי של ר"ע, אי"כ היכא שלא נחלקו על רבי שמעון אחר מחבריו כגון רבי יוסי ורבי יהודה שהם ג"כ תלמידיו של רבי עקיבא יש לומר דהלכה כמותו נגד ר' אליעזר בן יעקב, שהרי בודאי דברי ר"ש דברי ר"ע הם והלכה כמותו נגד ר' אליעזר בן יעקב.

אלא דאם כן קשה מאי איריא בכריתא אפילו במשנה נמי. ועוד דר' אליעזר בן יעקב נמי תלמידו של ר"ע הוה כראמרין בהאשה דבה (יבמות צ"ג ע"א) ר' אליעזר בן יעקב כר"ע דאמר אדם מקנה דבר שלא בא

לעולם. וזה נראה לי טעמו של הרמב"ם שפסק במידת עגלה כר"ע נגד ר' אליעזר בן יעקב, דאין הלכה כתלמיד במקום הרב ⁽⁵⁾. ומכל מקום מה שכתב הכסף משנה דרשב"י הוא מארי דתלמודא טפי מרי אליעזר בן יעקב, אמת הוא שהרי כך פירש"י (גיטין ס"ז ע"א ר"ה קב) קב ונקי לא לימד כשאר חביריו. ומה שכתב מעכ"ת דס"ל להדמב"ם דזאת אינה ממנין הק"כ דברים. אין זה אלא דברי נביאות. ובשלמא הרא"ש (עירובין שם) דאית ליה סמך בגמרא למימר דלית הלכתא כוותיה בההיא שפיר קאמו בדוכתי אחריתי מנ"ל.

ול"י אפשר לומר דרייק הרמב"ם בהא דלית הלכתא כוותיה דר' אליעזר בן יעקב אלא כרשב"י דאמר פגימת המזבח טפה, מההיא דתנו רבנן בסוכה (מ"ח ע"ב) ואיתו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמחהו, ומרגסינן בתוספתא (סוכה פ"ג ה"ה) וירושלמי (סוכה פ"ד סוף הלכה ו') גוש של מלח, ובתלמודין החליפו הרבר לכול של מלח שהוא אגרוף כפידוש רש"י ז"ל (סוכה שם ד"ה בול) שהוא טפה, היינו מטעמא דתני לא מפני שהוכשר לעבודה ולאגמדין ראי לאו דהפגימה היתה גדולה כמלא אגרוף היה גמי כשר לעבודה, ורלא כר' אליעזר בן יעקב רסבר (תולין י"ח ע"א) רבפגימה כזית גמי מיפסל אלא דוקא בפגימה גדולה כמלא אגרוף הוא רמיפסל ⁽⁶⁾. ולמאי דכתבו נמי התוספות התם (סוכה מ"ט ע"א ר"ה שכל) דטעמא דפגימת המזבח בסיד פוסלת משום דלא חשיב דבוע בפגימה כזו, מסתבר ליה להרמב"ם שיעורא דרשב"י טפי משיעורא דר' אליעזר בן יעקב שהוא כזית רוטד טובא ואין הדבוע נפסד בו.

ושלום מעכ"ת יסנא לעד.

כנפש צבי אשכנזי ס"ט

שאלה יא

הנשים וזוהות לסבל כליל שבת במקוה מים חמים • השנה על חרב כ"י • השנה על חרב בעל המין

נלע"ך דכודאי לאו שפיר עביר, ועבר אדרבנן ולמקצת מרבוחתא אפילו בדיעבד לא עלתה לה טבילה ⁽¹⁾. וכבר הגדתי לכת"ד פנים אל פנים כי לא זה ולא אותו ייטיב בעיני ה', כי הטבילה כליל שבת

החכם כר. ששאלת על רבר הנשים שהיו נוהגות לטבול בלילי שבת בחמין כדרכן בחול, ובא חכם אחר והתיר להן לטבול בערב שבת מבעוד יום ביום שביעי שלהן.

7 ←

חכם

שאלה יא

צבי

מז

לכיתה עד חשכה, חזר ברור למודה על האמת. וגם דברי הטור אפשר להתפרש כן ויום ח' דקאמד לאו דוקא אלא היינו ליל ח' י"ב, שהוא שייך ליום ח'. ואף שראיתי למהר"א שטיין ומהרש"ל (בביאורם על הסמ"ג עשין קי"א) הבינו דברי הטור כפשטן, וגם משם ה"ר ירוחם (נתיב כ"ו ח"ב רכ"א ע"ד) ראיתי כתוב כך (כנראה כוונתו לשר"ת עבודת הגרשוני סי' כ'), מ"מ דברי נראין לי עיקר הלכה למעשה. ואיך שיהיה דברי ר"ת במקומן בתוס' מוכרחין דביום ז' שהוא ליל ח' מירי.

ומה שעלה ברע"ת כת"ר להתיר להן המרחץ בחמץ משום בטול פריה ורביה, חלילה להתיר איסור מפורש בגמ' כנדרן דידן, ואפילו באיסור אמדה לגוי בלחוד כמה דיוח משתפכין וכמה קולמוסין משתברין והלכה כדברי האוסדין (שו"ע סי' ש"ו ס"ה עיי"ש), ואפילו בשבות דשבות יש אוסרין, והנה הראב"ד ז"ל סובר רלעולם תדחה טבילה שבת, אף דלא קי"ל כותיה מ"מ מיניה נשמע לנדרן דידן. ומה שהביא כת"ר ראייה לדבריו מדברי מוהרי"ל ז"ל שכתב בסי' (ק"ן) [קל"ט] ויפה נוהגות הנשים וכו', אין הנרון דומה לראיה, דהתם מעיקרא כך נהגו וגם קבלו עליהן מתחלה דבלי שום צורך טבילה מצוה אינן טובלות ולא רוחצות, אבל לצורך מצוה טובלות ורוחצות לעולם, וכך הוא עיקר מנהגם מעיקרא לטבול לצורך טבילה מצוה ושלא לטבול שלא לצורך, אף שהוא מותר מן הדין בזה רצו להתמיר ובוזה לא רצו, והרשות בידן להתמיד במקום שרוצות ושלא להתמיר במקום שאין רוצות כיון שהכל מותר מדין התלמוד, ואין זה ענין לנדרן שלפנינו.

סוף דבר הלכה למעשה אני אומר, שאין להן להנשים לטבול בחמץ בליל שבת ולא בערב שבת שהוא יום שביעי שלהן, אלא תטבולנה בצונן ליל שבת או בהפגת צינתן בלבד עד שלא יקרא עליהן שם חמין, או כמותאי שבת, ואם אי אפשר בכל האמור יתירו להן לטבול בין השמשות ולא תבאנה לבתיהן עד הלילה. ויותר מזה אין בידינו להתיר להן כלל וכלל.

הגלע"ד כתבתי בסוד למען יברכה ה' אלקך תמיד לפי.

צבי אשכנזי

אחרי כותבי זה ראיתי לבעל ט"ז ז"ל באו"ח סי' ת"ר (ס"ק ב') גם הוא ז"ל חתר למצוא היתר אף

אלא משום מצוה או שעת הדחק, והולכת שופר שהוא דבר מתמיד בכל ערב שבת לא שייך ביה למימר שעת הדחק, שהרי אפשר לתקן מקום צנוע ומוסגר לשמור את שופרו שם וכמו שבאמת ס"ל לתנא דאמרו לו (שבת שם), א"כ אמאי לא תקנו, אלא ע"כ מרלא תקנו שמע מינה דעד שיוליך שופרו לביתו לא מיקרי קבלת שבת כלל. וכן כל אותן הפוסקים ז"ל שהביאו משנתנו כצורתה גלע"ד דכרבנו יואל סבירא להו חרץ מהש"ע (סי' רס"א ס"ד).

וראיתי בספר מגן אברהם (שם ס"ק י"א) הביא בשם בעל כנסת הגדולה מי שלא קבל שבת אפילו אחר ברכו מותר בשבותין. וכתב עליו ולא עיין במרדכי (שם רמז רצ"ח) שהרי הביא ראייה מהולכת שופר שהוא שבות. ובאמת אותה הראיה איני מכיר דאיפכא מוכח התם, דלמאי דבעי למימר שנתנו חכמים רשות לחזן הכנסת להוליך שופרו הא מותר להוליך את הגר לכל אדם, אלא שאין משם ראייה כלל, דהתם למאי דסלקא דעתיה עדיין לא מיקרי קבלת שבת עד שיעור הולכת השופר לביתו.^(*)

ובז"ב הלכה למעשה נראה לי לפסוק דבעסק מצוה כטבילת אשה והוא שעת הדחק לפי רבריהן שאסטיטות ומפונקות הן ואי אפשר להן בענין אחר, מותר להן לטבול בין השמשות ומשום שלא תבא לידי ספק, לית לן למיחש דכדאי הוא דבנו חם לסמוך עליו שלא בשעת הדחק ואפילו באיסור תורה כ"ש בגזרה דרבנן ובשעת הדחק.

ובזה שרצה כת"ר לומר דעד כאן לא שרי ר"ת ז"ל אלא בטובלת ביום שמיני אבל לא ביום השביעי, אף שדברי הטור (יו"ד סי' קצ"ז) מראין כן אין האמת כן כמו שמוכח למעיין ומדקדק היטב בדברי התוספות בפי' תינוקת (נדה) דף ס"ז (ע"ב) ד"ה משום סוך בתה, וכן מכל הפוסקים ז"ל שהביאו דבריהם, משמע שעל דבר ההזזה ומצוי תמיד נחלקו ר"ת ור"ש אחיו, ואי ס"ד דאחר ליל שמיני מיירי אטו בשופטני עסקינן דבלי שום אונס תטבולנה תמיד בליל ט', דאי בהנך אונסי דקביעי בליליא אף ביום שמיני שרי, ואונס שאירע בליל ח' עד שעיי"כ הוצרכה להמתין עד ליל ט' מקרה רחוק הוא, ולא משמע שעל זה המקרה דחוק נחלקו ר"ת ור"ש ז"ל י"א), אלא ודאי רבריהם בכל אשה הטובלת בזמנה בליל ח' שרי"ת מתירה לטבול סמוך לחשכה ולא תבא

רבינו במה מדליקין פרק שני שבת אשר קסה

השמות עד הכסף החמור כרז יסף. אמר רבא בר בר חנה א"ר ויזקן אלכא כ"ל יהודה...
השמות עד הכסף החמור כרז יסף. אמר רבא בר בר חנה א"ר ויזקן אלכא כ"ל יהודה...
השמות עד הכסף החמור כרז יסף. אמר רבא בר בר חנה א"ר ויזקן אלכא כ"ל יהודה...

תפארת שמואל

החל ונגזין כ"ט. אמר ר' יוחנן ב"ר חזקיהו כ"ט. אמר ר' יוחנן ב"ר חזקיהו כ"ט. אמר ר' יוחנן ב"ר חזקיהו כ"ט...
החל ונגזין כ"ט. אמר ר' יוחנן ב"ר חזקיהו כ"ט. אמר ר' יוחנן ב"ר חזקיהו כ"ט. אמר ר' יוחנן ב"ר חזקיהו כ"ט...

שאלות ותשובות סימן ט"ז רבי עקיבא איגר מא

סימן טז

[נשים אם מצוות לאכול בערב יום הכפורים]

חייבות לאכול בערב יוה"כ, דאפשר הן פטורות כמו מכל מ"ע שהזמן גרמא [ועיי' בכ"מ פ"ג מהלכות נדרים (ה"ט) דמסתפק אם הך דרשא דכל האוכל ושותה בתשיעי כו', ורשה גמורה, או היא אסמכתא בעלמא, וכין כך וכך הוא זמן גרמא]* או לא. כיון דקרא מפיך לה בלשון בתשעה לחורש בערב וכו', ולומר דהוי כאלו התענה תשיעי ועשירי, ממילא כל שמחוייב בתענית עשירי מחוייב לקיים ועניתם כו' לאכול בתשיעי, וצ"ע לעת הפנאי.

ידידו

עקיבא בן מ"ו הרב ר' משה גינז מא"ש

לידידי האלוף ר' זלמן מפאלצין. על אודות בתו החולנית שכל אוכל מזיק לה וכמה שבועות כל מחיתה מסמי תרופה, ר' ירחם עליה ישלח דברו וידפאה, אם חייבת לאכול בערב יוה"כ.

חלילה וחלילה לה לאכול, ולאשר כותב ר"מ שהיא מלומדה וגם חרירה לדבר אלקים ובקושי תשמע לו, עצתי ליקח שמש או שני שמשים להגיד לה שבא אגרתא ממני לגזור עליה בגזירה חמורה שלא תאכל שום דבר עוֹדף על מה שרגילה בו בכל יום.

ובאמת דין זה שלפנינו אינו צריך כושש, אבל אני נבוך בכל נשים הבריות אם

סימן יז

[חימום מקוה ביו"ט ראשון לצורך טבילת נשים ביו"ט שני]

קרים ויש בזה ביטול עונה, ותמך יסודו על דברי הגאון סרדי טהרה (סי' קצו ס"ט).

איני מסכים לזה כלל, כי יש בזה ב' דברים. א', יסוד מלאכת הבערה ובשול לצורך רחיצת כל גופה. ב' איסור רחיצת כל הגוף בתמין ביו"ט

לכבוד ידידי הרב רבי חיים נ"י בק"ק זלאטווע.

ע"ך ששמעתי בשמו הוראה חדשה להחם חמין ע"י עכו"ם ביו"ט א' לצורך טבילה לאשה בליל ב' דיו"ט, שמפונקת מהצג רגלה במים

סי' מז.

א. ראה בברכות כב, דהו"א נשים פטורות מתפלה משום זמן גרמא היא, ותפלה היא מצוה רבנן. ובתום' שם מבואר שגם בעשה רבנן נשים פטורות בזמן גרמא כמו בהלל. וע"ש מש"כ בדעת רש"י. וראה בשו"ת הנר"ש איגר בכתבים סי' יח ר"ה ואשר תמה שכתב שגם רש"י מודה לתום' בזה.

ב. בלמורי ה' (למורי"י ג"א ליוורנו תקנ"א) לימוד ג"ט גם עורר ספק זה אי נשים איתניהו בהך מצוה ראכילה בערב יום הכפורים והביא גם הוא רברי הכס"מ. ואחרי שהאריך לרין בזה אי הוי מהתורה או מדרבנן, כתב דאף להנך דסברי דהוי מצוה מן התורה, אין לפטור נשים ממעם ו"ג בין ראכילה דתשיעי צורך עשירי הוא, וכיון דאיתניהו בענוי איתניהו נמי באכילה דתשיעי. וראה שר"ח מערכת יום הכפורים סי' א אות נ בשם האדר"ת. ובמנת חינוך מצוה שג' (מז) כתב: וזה כמה שנים אשר ראיתי בספר אחד ושמו פלאי ואינו בידי, שנמספק אם נשים חייבות באכילה בערב יום הכפורים וכו', ואינו זוכר עתה אם נפשט לו הספק, וע"ש שהוא מכריע דהוי אסמכתא ונשים חייבות, אבל אי הוי מן התורה, ס"ל הנשים פטורות. ובשו"ת כתב סופר א"ח סי' קיב מצא דין זה מפורש במנהגי מהר"ל שנשים חייבות במצוה זו. ועי' שו"ת חסד לאברהם מהר"ח א"ח סי' מה דפשיטא ליה הנשים חייבות במצוה זו. ובשו"ת מתת ידו מהר"ח סי' מב כתב עפ"י שבעות כב, הנשים חייבות. ועי' רא"ש יומא פ"ח סי' כ"ב ופור א"ח סי' תר"ד. וברש"ש סוכה כהב.

ג. לפי"ז יש לדון בחולה שמחויב לאכול ביום הכפורים, אי יש עליו מצוה לאכול בערב יום הכפורים. ועי' שו"ת כתב סופר שם. ומדברי השאלות שאילתא קמו נראה שמי שלא מתענה, אין אכילת תשיעי מצוה אצלו, ו"ל שם: כל האוכל ושותה בתשעה ומתענה בעשירי וכו'. ובהעמ"ש שם אות יב: ומתענה בעשירי בגמ' ליתא. אבל נוסחת רבינו מיושבת, שאין נחשב אכילת תשיעי מצוה א"כ מתענה בעשירי, שהרי קרא אסמכתא לתענית בעשירי. וא"כ אין לחלק בזה בין איש לאשה כפי שר"ל התום' שם. וע"ש בהעמ"ש שממעם זה דהוי הכנה לתענית, להכי ל"ש ברכה על מצות אכילה בערב יום הכפורים. ועי' שער תשובה לרבינו יונה שער רביעי אותיות ח"ט והבן.

שאלות ותשובות

סימן יז

רבי עקיבא איגר

מג

א"ח (סי' תצה) דאם שחט חיה ועוף טוב יותר לכסות בדקר נעוץ ועפר תיחוח ממה שיכסה באפר שהוסק ביו"ט, והא חזינן דאמירה לעכו"ם לטלטל מוקצה מותר במקום פסירא ואמירה לעכו"ם לכבות דהוי משאצ"ל אסור, א"כ מוכרח דמשאצ"ל חמור מטלטול מוקצה^ג. וה"נ י"ל במקום מצוה דלא שרינן אמירה לכבות מפני ד"א.

וכיון שכן י"ל בנ"ד ג"כ אף דמדאורייתא שרי מטעם הואיל, מ"מ יסוד המלאכה אי עביד בענין דליכא הואיל כגון סמוך לחשיכה (כמ"ש תוס' פסחים מו, ב ד"ה רבה) אסור מדאורייתא, מש"ה חמור ולא שרינן אמירה לנכרי במקום מצוה.

והכי משמע מדברי הרשב"א (בחי' שבת פ"ג לט, ב) ראסבר לן מחלוקת תוס' והרי"ף בחמי' שהוחמו מעיו"ט אי שרי לרחוץ כל גופו, דתוס' ס"ל להחם חמין לרחיצת כל גופו דאורייתא, מש"ה בהוחמו מעיו"ט אסור, ע"ש רכפל ושילש ולא הזכיר כלל רמדאורייתא בודאי שרי מטעם הואיל, אע"כ דמ"מ מקרי בכלל מלאכה דאורייתא. נובעניי איני מבין כראוי איך אפשר לומר דהוי דאורייתא, הא בכלל דחיצת כל גופו ג"כ רחיצת פניו ידיו ורגליו והוי רק מרבה בבישול לצורך רחיצת שאר הגוף דשרי מדאורייתא כדאמרין בעירובין (סח, א) נוחם אגב אימי, ועיי' בהר"ן פ"ב דביצה (י, א) גבי ממלאה אשה קרירה מים, וכמו דחזינן לב"ש דבראויים לשת"י ושותה מהם יוכל להרבות המים לרחיצת פניו ידיו ורגליו, וכמ"ש התוס' בפרק כירה (לט, ב ד"ה אלא א"כ) ונראה לר"י דיכול להחם אפילו ביותר מכרי שתייה].

גם כיון דאפשר להחם ליל יו"ט ב' דהוי חול לגבי יו"ט א', ממילא ביו"ט אסור, ולא הוי שבות דשבות במקום מצוה, דהא אפשר שיתקיים המצוה ע"י חימום יו"ט ב'.

אולם יצא מכלל דברינו דאף דסיים הס"ט ואין להקל, מ"מ כיון דהוספנו בהיתר דהוי שבות דשבות במקום מצוה, וכיון דהר"ן מתיר אפילו ע"י ישראל, כראי לנו לסמוך ע"י עכו"ם בצירוף היתר דשבות במקום מצוה. ואף להתולקים על הר"ן ואוסרים ע"י ישראל, ממילא אף דהוחמו ע"י עכו"ם אסור מחמת רחיצת כל

גופו במים חמים. מ"מ נראה לי דיש להתיר שלא יהיה המים חמים לגמרי רק פושרים, דבזה היקל הגאון חכ"צ (סי' יא), ואף דגמגמנו ע"ז בתשובה, מ"מ בכה"ג דלהר"ן דשרי להחם ע"י ישראל י"ל דמותר ברחיצת חמין. א"כ נ"ל לסמוך בזה עכ"פ לענין רחיצת פושרין. וגם זה עדיין איני מחליט להקל ואתיישב עוד בזה, אבל להחם מיו"ט ראשון לשני איני מסכים כלל וכלל.

ומ"מ נראה לי להתיר בענין שימלא תחילה היורה במים קרים ואח"כ יבעיר הנכרי העצים תחת היורה, והישראל יקח מהמים לשתות מהם בעשיית קאפ"ע^ג, דבזה מדינא מותר כדין ממלא חביות מים אע"פ שאין צריך אלא לקיתון. והטבילה בליל ב' אף רכל גופו אסור אף בהוחמו מעיו"ט, מ"מ בזה יש לסמוך, כיון דלר"י מותר משום ד"א אף מלאכה דאורייתא, ולדידיה כיון דשרי לעשות עתה לרחיצה זו אינו בכלל גזירת רחיצה וכמ"ש למעלה, ועכ"פ אם המים פושרים ולא יהיו חמין וכנ"ל.

והנה חד מחבריא אמר על קושייתי בהר"ן הנ"ל מסוגיא דשבת דמדברי תוס' שם ד"ה ודבור אסור וכו' משמע דאיסור דאורייתא הוא. אלא דמדברי תוס' שבת (קכא, א) לא משמע הכי, וא"כ רברי תוס' סתרי אהרדי עכ"ד. והשבת, אף דמרש"י במתני' הכי משמע דפירש הטעם דשכירות פועלים דאסור משום ממצוא חפצין. וכן מבואר ג"כ בפרק משילין (לו, ב) דפידש"י שם בטעם א' דמו"מ אסור משום ממצוא חפצין, ומשמע דהתם הוי דאורייתא, מרלא הוקשה שם לרש"י דהוי גזירה לגזירה רק לטעם הב' דשמא יכתוב עיי"ש.

אולם באמת לא זכיתי להבין, דהא מבואר בסוגיא דאמירה לנכרי לשכור פועלים אסור משום אמירה לעכו"ם שבות, ולמ"ל האי טעמא הא בלא"ה אסור משום ממצוא חפצין, וכמו דמהאי טעמא אסור לומר לו לשכור לו פועלים למחר, דלית ביה משום אמירה לעכו"ם שבות רק משום ממצוא חפצין.

א"ן נראה כטעם ב' דרש"י דאסור משום שמא יכתוב. וכ"כ הרמב"ם (פ' כד מהל' שבת). והא דבאמת אינו אסור משום ממצוא חפצין, היינו דאם לא היה האיסור בעצמותו ליקח

ג. ראה מש"כ עוד בזה להלן ד"ה הנה חד מחבריא ואיקל.

סימן כג
דיני רחיצה ביו"ט
שו"ע סי' תקי"א

אין יתכן ורחיצה הוא רבר השה לרוב בני"א כמשי"א
בגמ' (ק"מ) דאו שאין הדבר עומד להם התירו
להם חמי טבריה, וס"ל להרי"ף והרמב"ם דכל שראוי
לרוב בני"א הרי כשוה לכל נפש, והחולקים סוברים
דכל נפש ממש בעינן או עכ"פ רובא ורובא.

ובערוה"ש סי' תצ"ה כתב הרמב"ם סובר רהא
דאמרי' בגמ' דבעינן דבר השה לכל
נפש אינו אלא לרב פפא אבל אנו קי"ל כרב פפי
ולדידה לא בעינן שיהא שוה לכל נפש ע"ש
מילתא בטעמא.

ויותר נראה כפי הרב לפי דעת המפרשים בשיטת
הרי"ף והרמב"ם דמדאורייתא אמרי' מתוך
להתיר אפי' היכא דהוי שלא לצורך כלל ורק מדרבנן
אסור (ע"י כ"י פ"י מק"ס), ולכן אף שהרחיצה אינו שוה
לכל נפש מ"מ כיון שמתור לחמם מים לצורך בישול
אמרי' מדאורייתא מתוך להתיר חימום מים לצורך
רחיצה אע"פ שלהרכה בני"א א"ב צורך כלל.

ב

להחם מים לצורך טבילת מצוה.

ע"י בנו"ב (מהדו"ט סי' כ"ה) שחידש דלהחם מים
לצורך טבילת מצוה שאינו לתענוג רק להציל
א"ע מהצינה בטבילתה, וכל אדם רוצה בזה, שוב
הוי דבר השה לכל לנפש ושרי גם ע"י ישראל ע"ש,
וכ"כ החת"ס בסי' קמ"ז והבית מאיר ביו"ד סי'
קצ"ז, אבל בדעת השיג ע"ז דהא מאי דמתור לאדם
לטבול מטומאתו ביו"ט ולא נאסר משום מתקן היינו
משום דנראה כמיקר ובטובל בחמין שאסור צ"ל
משום דנראה כמתענג, א"כ הכא דלשם תענוג אסור
דאינו שוה לכל נפש ממילא גם לצורך טבילת מצוה

א

ביאור מהלוקת הראשונים ברין חימום מים
לצורך רחיצה.

שיטת התוס' (עמ' ל"ט ד"ה וז"ל) דלהחם חמין ביו"ט
לרחיצת כל הגוף שאינו שוה לכל נפש אסור
מן התורה, ולפ"ז כתבו הרשב"א והר"ן (ס"ט) דאף
הרחיצה ביו"ט אסורה כמו בשבת דגורי' אטו חימום,
וכן דעת הרא"ש.

אבל הרמב"ם בפ"א מהל' יו"ט כתב דרחיצה וסיכה
בכלל אכילה ושתייה ולכן מותר להחם חמין
לצורך רחיצה מן התורה, ורבנן אסור לרחוץ כל
גופו ביום טוב משום גזירת מרחץ, עכ"ל, גם
מהרי"ף הכריח הר"ן דס"ל דחימום מים לצורך
רחיצה אינו אסור אלא מדרבנן מדלא אסר רחיצה
בחמין ביום טוב, וכן נקטו הרבה אחרונים (ולפ"ז
משי"כ הט"ז והמ"א בטעם איסור חימום מים ביו"ט
לצורך רחיצה כל הגוף לדעת המחבר משום שאינו
שוה לכל נפש היינו מדרבנן אבל מדאורייתא שרי,
שהרי לענין רחיצה בחמין שהוחמו מעיו"ט דעת
המחבר להקל כהרי"ף והרמב"ם וע"כ משום שעצם
החימום אינו אסור אלא מדרבנן, וגם צ"ל שאין
כונתם ליתן טעם לאיסור רחיצה בחמין שהוחמו
ביו"ט אלא לאיסור החימום בלבד, דאיסור הרחיצה
לאו משום שאינו שוה לכל נפש הוא אלא משום
גזירת מרחץ כמשי"כ הרמב"ם).

וחנה הטעם לשיטת הרי"ף והרמב"ם שאין בחימום
מים לצורך רחיצה איסור תורה, י"ל דס"ל
היא דבעינן שיהא שוה לכל נפש הוא רק דבר
שאינו אלא להנאת הגוף, אבל באכילה ושתייה גמורה
אין חילוק וכ"כ בתשו' דרכי נועם (אור"ח סי' ט').

ולכן אם אפשר
סי' ר', וצ"ע לרינא.

בין הטעמים, באם
לבית חבירו שהוא
ק"א אסור להחזירו
התיר כדי שלא ימנע
נ"ס, אבל אין דבריו
ו לסיכה זו להביאו
שלא להכנס לבית

הכנסת מיו"ט
לשבת.

זורים לבית הכנסת
יו"ט ראשון משום
ה ובמשי"כ בסי' ר'
כוכבים אסור, אבל
ת יש להתיר מטעם
- ובשבת ויה"ט
ה הלילה ע"י במ"כ
בנוסח העירוב גם
עלת להתיר איסור
נה לצרכי סעודה
ס בעוד יום כדי
דהא קי"ל כמ"א
יכא דאיכא למימר
ע"י ל"ו.

דברי מלאכות האסורות והמותרות ביו"ט חפץ קסה

ע"י מעשה אבל אם הוחמו ממילא אין לחוש לזה ומותר בכ"א.

ולפ"ז יש לעיין לשיטת הרי"ף דגם ביו"ט יש חילוק בין הוחמו בערב יו"ט להוחמו ביו"ט לגבי רחיצת כל הגוף, אם יש לחלק בין הוחמו בהיתר להוחמו באיסור, או בין הוחמו ע"י מעשה להוחמו ממילא, ומה הדין בעירוב מים תמין וצוננין.

ולכאורה נראה שתלוי בטעם איסור רחיצה ביו"ט לדעת הרי"ף, דלפי מה שכתב הרשב"א בשם י"מ דמשום חשש הרחת וסיכת קרקע או סחיטת אלונטית נגעו בה נראה לכאורה דבכ"ג אסור דהא אכתי איכא למיחש לכל הני, אבל לטעם שכתב הראש יוסף דחיישינן שמא יבוא להחם לצורך מחר נראה פשוט דבאופן דליכא איסור בישול שרי דמה בכך שירכה לצורך מחר, ולטעם שכתב החת"ס רגז"י אטו רחיצה בשבת ריעו לכאורה כמו בשבת, דאם הוחם ע"י מעשה אסור ואם הוחם ממילא מותר, וצ"ע בזה דשמה ביו"ט אפי' הוחם ע"י מעשה בהיתר שרי דאף בשבת אינו אסור אלא מטעם גזירה וא"כ הוי גזירה לגזירה, - שו"ר במ"ב (סק"ז) שכתב בפ"י דתמין שהוחמו לצורך שתיה או פניו ידיו ורגליו אסור להשתמש בהם לרחיצת כל הגוף אפי' לדעת הרי"ף.

ג] ועוד יש נפק"מ בין הטעמים הנזכרים בדין רחיצה במים פושרין, דהנה גבי שבת מבואר בס"י שכ"ו דאם הופשרו בשבת אסורים ברחיצה (ע"ש נמ"צ סק"ו), אבל בערב שבת דעת החכ"צ (נמ"י י"ב) דמותר להפיג צינת המים כדי לרחוץ בהם והסכים עמו הס"ט (נמ"י קל"ז סק"ט), והנ"ב (מסד"ס סי' כ"ד) נוטה להתיר גם רחיצה בפושרין, ומשמע מדבריו שזה יותר מהפגת צינה, ובכ"ז מותר שלא נאסרו רק מים תמים ממש (שדרך בני"א לרחוץ בהם, אבל אין הכוונה למים שהיסי"ב שהרי א"א להתרחץ בהם, ולפ"ז הכוונה במים פושרים שזכר לגבי רחיצה אינו דומה למים פושרים הנזכר לגבי בישול דשם הכוונה למים שאין היסי"ב וכאן הכוונה למים צוננין יותר כמ"ש כהה"ל"ד סי' שכ"ו סק"ג ע"ש), וכן הוכיח הרב בקונט"א סי'

ובח"י ראש יוסף כתב דלכן גזרו על הרחיצה מחשש שיבוא להחם הרבה לצורך החול, וצ"ל דלא חששו לזה אלא כשמחמם הרבה מים לצורך רחיצת כל גופו אבל במחמם מעט מים לצורך פניו ידיו ורגליו לא חששו.

ב] והנה גבי שבת דקי"ל דבתמין שהוחמו בשבת אפי' פניו ידיו ורגליו אסורים ברחיצה דעת הרא"ש דאם הוחמו ע"י מעשה אפי' בהיתר אסורים ברחיצה ולכן כתב שצריך לזהר שלא לחמם ידיו אצל האש אחר נטילה אם לא ינגבם תחלה יפה, ולדעת המ"א (ע"ש סק"ה) אף הרמב"ם מודה ברחיצה גמורה דאסור ולא התיר אלא לחמם ידיו רטובות אצל האש דל"ה רחיצה גמורה ע"ש, מיהו דוקא אם הוחמו או הופשרו ממש אבל נותן הוא מים תמין לתוך צוננין ורוחץ בהם ול"ה כהוחמו בשבת וכמבואר בגמ' דף מ"ב, ונראה הטעם לפי שהצוננין לא הוחמו אלא נתערבו עם התמין וממילא הופגה צינתו, וכ"כ כהה"ל"ד, אכן מדברי הגרע"א בח"י מוכח דע"י מעשה אפי' בכ"ג אסור, וע"כ צריך לחלק והא דשרינן בגמ' להטיל צונן לתוך תמין ולרחוץ בהם היינו דוקא בכונה לצנן את התמין אבל אם כוננו לחמם את הצונן אסור, וכ"כ האגלי טל (מלאכת אפס הערה ק"ו), וכ"ז כשהוחמו ע"י מעשה אבל אם הוחמו ממילא ככ"ג שרי כמבואר ממש"כ המ"א שם סק"ד שאם המשיך מע"ש מים צוננין לתוך תמין שיתערבו יחד אע"פ שנמשכו ובאו בשבת מותר (וע"ש נמ"י רע"ב).

והטעם בכ"ז, דגזירת רחיצה כמים שהוחמו מע"ש היתה מפני הבלנים והם נחשדו שיעברו בשאט נפש על איסור הבערה מפני הרוחת ממון, אבל שארית ישראל לא יעשו עולה ולכן בפניו ידיו ורגליו שדרך לרחוץ בבית וא"צ למרחק לא גזרו חכמים, דאין לחוש שיבואו לחמם בשבת, ודוקא בתמין שהוחמו בער"ש אבל בתמין שהוחמו בשבת יש לחוש שיוורו היתר לעצמם ויאמרו אם מותר לחמם הידים אצל האש אחר נטילה להפשיין מותר גם לחמם מים לצורך רחיצה וכ"ש שמותר לערות מים צוננין לתוך מים תמין (שאינו דרך בישול כלל), וכ"ז כשהוחמו

בין פ"י המ"ב

קתני משרבו
מבטיאות של
ש"י, התחילו
כן פזי וכו',
שגזרו אח"כ
אפי' בבית
שרי דלא גרע
המרחץ ה"ה
מבואר בגמ'
פסק המחבר
והלא לבתר
השתטף אפי'

בין ביו"ט
מ"ב לענין
ה במים

ב הרמב"ם
מין שהוחמו
מין שהוחמו
שמה יבוא
וה"נ מאי

תחבט בטעם
י"ו יו"ט אטו
נפש ליכא
סי' קמ"ו -
האיסור הוא
ת אלונטית,
אף בחמי
לא גזרו אף
דוק י"ל דאם
מו מעיז"ט

מבואר כי אין להניח שכל המצוות שבתורה
היא לאו קבוצה אחת אלא שיש בהן חלקים
שונים ויש בהן חלקים שונים ויש בהן חלקים שונים

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

לפיכך

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

לפיכך

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

לפיכך

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

לפיכך

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

לפיכך

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים
אמר לנו ויש לנו חלק בה ויש לנו חלק בה
אשר יצאנו אל הארץ אשר נשבע לך אלהים

ו.

דעת הרמ"א לענין רחיצה במים שהוחמו ביו"ט בחי"ט וברחיצה במים פושרין.

הרמ"א פסק כהטור והרא"ש רחיצת כל הגוף אפי' בחמין שהוחמו מעיו"ט אסור רבשעה שגזרו על הרחיצה בשבת גזרו אף על הרחיצה ביו"ט ואפי' חוץ למרחץ.

והנה לפמשי"ג לעיל לענין רחיצה בחמין שהוחמו בהיתר או במים פושרין לגבי שבת, נראה לכאורה ולשיטת הרמ"א אין חילוק בזה בין יו"ט לשבת, שאם הוחמו ע"י מעשה אפי' בהיתר אסור, ואם הוחמו ממילא מותר, וכן לענין מים פושרין דינם שזה דדוקא כשהוחמו מע"ש מותר אבל אם הוחמו בשבת ע"י מעשה אסור.

אכן לפמשי"כ לעיל בטעם החילוק שברחיצה במים פושרין בין הוחמו בשבת להוחמו בע"ש נראה רביו"ט מותר לרחוץ אפי' במים שהופשרו בו ביום, דדוקא כשהוחמו בשבת שאסור לרחוץ בהם אפי' פניו ידיו ורגליו ומטעם שנחבאר לעיל דחיישינן שמא ילמוד להקל בחימום מים גזרו אף על רחיצה בפושרין, אבל בחמין שהוחמו ביו"ט דחוינן שלא גזרו על רחיצת פניו ידיו ורגליו רק על רחיצת כל הגוף, וע"כ שהוא ג"כ בכלל גזירת הבלנים, וגזירה זו הרי לא הטילו על מים פושרים א"כ מסתבר דגם כשהוחמו ביו"ט מותר.

ולפ"ז נמצא דבפרט אחד מיקל הרמ"א יותר מהמחבר, דלהרמ"א ע"כ צ"ל דאיסור רחיצה בחמין שהוחמו ביו"ט הוא משום גזירת הבלנים א"כ י"ל דבפושרין לא גזרו ושרי, משא"כ להמחבר שפוסק כהר"ף ראם הוחמו בעיו"ט מותר לרחוץ בהם ע"כ רביו"ט לאו משום גזירת הבלנים הוא אלא מחשש סחיטת אלונטית וכו' דשייך אף במים פושרין כש"כ לעיל.

ו.

רחיצת בחדר אמבטיה.

הנה לדעת הר"ף נראה דבחדרי אמבטיה שבימינו מותר להתרחץ בחמין שהוחמו מעיו"ט, ואפשר

במים הראויים לשחיה, וער"ז ראיתי בס' מועדים וזמנים סי' מ"ה, אבל הרבנים מחודשים והוא נגר סתימת כל הפוסקים שאסרו חימום מים לכל הגוף בכ"א.

ולכן נראה לחלק באופן אחר ולא אסרו להרבות בשיעורים במכשירי אוכל נפש אלא לצורך מחר אבל כשיש בריבוי צורך היום כמו רחיצה רא"ב הנאת הגוף אלא שאינו שוה לכל נפש מותר, והטעם בזה י"ל עפמשי"כ בס"י ל"ח בטעם איסור ריבוי בשיעורים שהתורה הקפידה על הריבוי בתוצאת המלאכה אע"פ שאינו שוה יותר במעשה, והנה במלאכה ש"כ צורך אוכל נפש אלא שאינו שוה לכל נפש נראה להיפך שהאיסור הוא מצד המעשה ולא מצד התוצאה, שבתוצאה יש להתייחס לכל מעשה בנפרד, וכיון שהוא לו לצורך אין בו איסור, וע"כ צ"ל שהאיסור הוא מצד מעשה המלאכה וכיון שלרוב בני"א אין בו צורך ממילא חשיב מלאכת איסור, ולפ"ז א"ש דכשמרבה במכשירין לצורך היום אע"פ שאינו שוה לכל נפש מותר ממ"ג, דמעשה איסור אין כאן כיון שאינו אלא מרבה בשיעורים, ותוצאת איסור נמי ליכא כיון ש"כ צורך היום אלא שאינו שוה לכל נפש וזה אינו נחשב לחסרון אלא כמעשה המלאכה כנ"ל, דרו"ק.

ב) וברעת תורה להג' מהרש"ם כתב ליישב קושית הגרע"א רהא ולצורך פניו ידיו ורגליו הוי שוה לכל נפש ומותר, היינו במכויץ לצורך זה, אבל אם מחמם לצורך רחיצת כל גופו גם מה שנרחצים פניו ידיו ורגליו אינו לצורך רבר השהו לכל נפש, אלא לשם תענוג בעלמא שאינו שוה לכל נפש, ועד"ז כתב הגאון רש"ז אויערבאך ז"ל (כפ' שלמן שלמן) שרחיצת פניו הוא בכדי להתרענן וזה שוה לכל נפש, אבל כשרוחץ כל גופו אז אף רחיצת פניו הוא לשם רחיצה שאינו שוה לכל נפש, (וחש"כ הרב א"כ הוא מחמם כל המים ביחד בכלי אחד עם המים שרוחץ בהם פניו ידיו ורגליו), אבל המהרש"ם בסו"ד פקפק קצת בסברא זו והניח בצ"ע.

מרבח בבישול זר מדאורייתא וביו"ט מרבנן דף י"ז, וכ"כ פ"ט דבראיוס לרתיצת פניו

ז בדבר שהותר נ"י אלא באו"ג ין מתוך ליכא י"ט מים לצורך את הגוף לדעת משמו, וא"כ הגוף.

י"ד להחם מים עכו"ם א"כ מותר להרבות לא מרין מתוך שבילו.

(פס"י) כתב פתרי וחר לשחיה היינו שפי' התוס' עכ"פ ראויין שבת, אבל ע"כ דס"ל בכ"ג, ולפ"ז רחיצת כל י"ה דאז ל"ח שמו"ת משום א"כ כשראוי כונתו אלא דן לבשל או רחם מיידי

של בבי"ח אם אסור דאע"פ

דברי מלאכות האמורות והמותרות ביו"ט חפץ קסט

דרכנו מותר לספות להם לצרכם, כמבואר בתשרי רע"א סי' ט"ו (הונח נניח"ל סי' שמ"ג).

ולכן נראה שהאיסור על הגדול לרחוץ הקטן, דכמו שגזרו על רחיצת עצמו שמא יבוא להחם, כן גזרו שלא ירחוץ אחרים (וקטנים בכלל) מטע"ז שלא יבוא להחם, ולפ"ז נראה שהמצטער בשבת ורוצה לרחוץ עצמו (והוא מותר ע"פ דין, דרחיצה קל משאר שבותים שנאסרו למצטער כמבואר בחי' רע"א סי' ש"ז ס"ה), אם אינו יכול לרחוץ את עצמו ירחוץ עצמו ע"י נכרי ולא ע"י ישראל, דאע"פ שהוא מותר ברחיצה מ"מ חבירו אסור לרחצו שגם עליו מוטל האיסור משום גזירת הכלנים, וצ"ע לדינא.

יום ובפרט בימי הקיץ שמסתובבים בחוץ ומתלכלכים בטיט וזיעה, ואפי' באמבטיה מותר לרחצם כש"נ לעיל, ואפשר שגם לפתוח הברז להוצאת מים חמים יש להקל לצורך קטנים עפ"מ ש"כ לעיל באות ד.

ג.

איסור רחיצה בקטן על מי מוטל.

לכאורה משמע דאי לאו דרחיצת קטנים הוי שוה לכל נפש היה אסור לרחצם מצד עצמם, אבל צ"ע דאיך יתכן לאסור הקטנים ברחיצה הא לאו בני מצוה נינהו, ואי משום מצות חינוך ואיסור ספיה בידים, הא קי"ל כהרשב"א (נמומ דף ק"ז) דאיסור

התורה והלכה

לשפר מי ורדים תשאר מיני בשמים על מפתחת כים וברומה, שרתי הוא מוליד דרוא טי, ומכל מקום מותר לרחת ריח טוב בידים ובפנים, שאין זה דבר המתקנים, שיעתה האדם מעביריו מעל בשרו טי.

עח שרית תבס צבי (סי סב). שרית בית רוד (סי רצג). שרית גנת ורדים (כלל ג סי ז). שלוח גבה (סי תקיא). ועוד. וכ"כ בספר המעדת (ה"ל שבה שברף פא ע"ב, סי קפ) ח"ל; ומותר לכר בשמן טוב בשבת וכו'. ע"ש. ואע"פ שהשואל ומשיב (ח"ב סי ז) מחמיר ברב, וכן הסכים בש"ח רב פעלים ח"ב (סי נא). העוקף בר' רוב האחרונים להקל, ובפרט שכן המעדת. ובמ"ש תנאן ר' אבהים ענתבי בזבמה ומסור (אוח קנה). וכ"כ במשואה הרבואה (סי תקיא). גם בש"ח פעולה צדיק ח"ז (סי רבו) בתב, שראה שכן המעדת פשוט בפני כמה גדולים ולא מיהא ארם ביה ע"ש. וכן פסק בש"ח משנה הלכות חלק ז (סי מג). והביא שכן רבב המעדת ה"ל, וסיעו ממנו אה דברי ההבס צבי. ע"ש. ובש"ח יבע אומר ח"ו (סי לו אות ב) הבאחי מ"ש תב"ח בן עפר בספרו ראשון לציון (רף עה ע"א), שד"י"ף והרכב"ם הראש"ש השמשו הא ראברי רבב רוב יוסף שאמר לפתוף בום של ריח טוב רלא שיראים ביריש משום מוליד ריחא, דמ"ל רלא ק"ל רב, אלא שררר התגור לא רבין בן ברעא התבט"ם, וגם מרן במשך אחיין, וכן העולם תפסו ברבתי מרן, ואין אנו תולים להרחות למעשה להחיר ביה, דה"ל כרכים המותרים ואחרים נתנו בהם אסור, אלא שכל שיש צד ספק ברבב יש להקל בכל אופן. ע"ש. וע"ע בש"ח גוה שלום שולאל (ג רבקה"ו ע"ד) שגם הוא העיר ששלשה עמורי ההרחאה השמשו רין זה וכו'. ע"ש. וא"כ ב"ד שיש לנו מעם להחיר שנבשר ארם זיעה מעבירי ליה,

כאן מדרבנן, והוא אסור קל, כמ"ש תב"ח, יש להקל. וע"ע להלן (תורה קיא). ואף האגלי של לא חלק אלא ברין שוחן משום דמ"ל הליבא מעמא דהוי דרך אבילה). וע"ע בספר הינא והסרא ח"א (הק"ב ע"ב) שכתב, שמעתי שיש מי שאמר להוציא ביריש חובט הפבס הנשאף בנחורים מביתו לכוכ"ץ דרך רשות הרבים, ונראה דמ"ל ששאופת הפבס הוי רבב שאין בו צורך כלל, אולם לע"ד רב"ע מותר להוציא חיבת הפבס ביריש אפילו לרשות הרבים, כי כל מי שרגיל בשאפת הפבס עונב ונחת רוח הוא לו, ובפסח סמך להפלה. יש ששואפים אותו אפילו בלילה, ואפילו בבית המדרש, והנמנע מזה אפילו חצי עונה כשב ואל תעשה מצטער קריון ביה, ולא נרע מרין הוציא קפן לרד"ד כדי לשליל ביריש שמוחרי וכו'. ע"ש. וע"ע בגן איש רי שנה ב' (פרשת משפטים אות טו). ואמנם ראוי בש"ח רב פעלים ח"ב (סי נא) שמתקל בן ספק הרחה לאובלין ברין מוליד ריחא, אך למענ"ד אינו מוכרח, ויש להחיר משום שמוח י"יש וספק לה ממש המאורי אור חלק באר שבע (הק"ב ע"ב) שמוחד ליק ספק מן הכלי וליבא ביה משום עושה גומא. ובמ"ש דר"ן להחיר לגבי קמת, הובא ברמ"א (ר"ס תקו). וכ"כ בבבא איליה בקנינ"א (סי ש"ר).

עז ביצה (בב). אור ורוע (סי שג). הרשב"א בעתיק (שער ג סי"ה ר"ן ב). תנ"א (ספ"ב הרבנה). הרקס (סי רש רבקה"א ע"א). הרמ"א (סי"ס הקיא). ים של שלמה (פ"ב רבצה סי' לר). ועוד.

כיום טוב. והקא חין למרחץ אבל בבית המרחץ אפילו פניו דיו ודליו אמורי טי. וכאמבטיא פרטיה שנמצאה בירוחו יש להקל אפילו ברחיצת כל גופי טי. י. מוגמר אסור כיום טוב, והיינו לפור אבקה בשמים על גבי גדלים לרדיה, או למר כלים, וכיוצא בזה. והפעם לאיסור זה, מפני שבעת שמפוד הכשמים על הגדלים הוא מכבה אותן ולכסוף מבקרו. ומכיון שאין זו הנאה השוה לכל"י נפש, כי אם לעשירים המפנקים כלבב אסור, אבל אם עושה כדי לרחת ריח טוב בפירות למתקם לאכלה מותר, ואפילו אם הם טובים וארויים לאכלה בלא זה אלא שעל ידי כך ממתקם יותר מותר, שאין רין מוליד ריחא כאובלים טי. ומפעם זה מותר גם כן לרח מי ורדים בכום מים או יין ושאר משקוב"ם טי. וכן מותר לשפרך פמות מי ורדים וברומה לחך סמך הרחה, שלענין זה נחשב כאוכל, ואין מוליד ריחא כאובלים טי. אבל אסור

עב דר"ן. וכן פסק הש"ע שם.

7 עז) של תצודה כמרחץ משום תכלים שולאל לעשות כאיסור, ובמ"ש ג"כ בב"ח (סי"ז כז). אבל כאמבטיא פרטיה שפיר דמי. ואע"פ שע"י פצווח רבוי של המים החמים, ובגוסים מים צוננים לתוך המים החמים ומתכשלים, אין להחמיר בזה ביריש, שכן אין שלדעת הרמב"ם (פ"א רפ"ו) והסמ"ג (בהלכות י"יש) אין אסור לחמם מים ביריש לרחצת כל גופו אלא משום נזירה מרחץ. (וע"ע בחרוש הרמב"ן שבת לט.). ה"ל דבר שאינו מתכוון לכישול, והק דהוי פסק רישיה, וכוון רלא איכפת ליה בבישול המים ה"ל פ"ד ברבנן רלא נה"ל רשרי אף לרחום הפלגי על הערוך. כמבאר בתוס' (שבת ק" סע"א). ואע"פ שלי' רחום' (ביצה כא): והרשב"א והרשב"א (שבת לט.) אסור זה מזה"ל רלא הוי הנאה מדי רשוה לכל נפש, מ"מ יש לו כמה ספקות להקל. ע"י בדר"ן (ביצה כא): שלדעת רחום שוה אסור מזה"ל גם בהרחמו מערב י"יש אמור, אלא שתעוקד כדרי"ף. ע"ש. תעמשי"כ בש"ח יבע אומר ח"ד

(סי ד). וקצתו. וע' בספר תע' יהודה (רף ל סוף ע"ש).

עז) ביצה (בב. ב). מור השלחן עוקד (סי"ס הקיא). עז) שרית נחפה בכסף (הא"ח סי' ר). ראשון לציון (רף עה). שבת יהודה (רף מא). שואל ומשיב תניא (ח"ב סי' ז). שרית רב פעלים ח"ב (סי נא) מנע מים (סי לג). ועוד. ע"י בספר מועד דוד (רף צב סע"ד).

עז) ע' שרית הל"ש ח"א (סי קא). וכשריה נבחר מכסף פנמו (הא"ח סי' י). והם שפה אחת ודברים פנמו, להחיר שאופת הפבס בשבת דה"ל כאובלים ומשקם שהם מאכל ביראים שמוחרי לאוכלן ולשתותן בשבת לפואה. ע"ש. וכ"כ שמידת שבת כוללתה עמוד תנו). וכן ראה לה מדברי רבתי יהודה (סי כז) והב"ב יוסף (סי שגא סע"א), שמוחרי לפר הדם יבש להחיר לאחור כיון אוכלין. אולם לפ"ד האגלי של (רף פס ע"א אות כז) שחולק ע"ז משום אסור מותר, לכאורה יש להחמיר כאן אך י"ל שהוא"ל וכל עיקר האסור

דבר הנחשב בבמה מזה צדו שרוב הנפשים רמיל שמייל הוזהר אצל שבת ויום טוב שלמקשה מותר להמין להתחלה מותרל בן חריל שבת לא"י ע"מ לחזור, לומר את בנו מדיש שיל גלות, ואפילו אריל רמילח דוזהר אצל שבת לפנינו, ואפילו אריל רמילח דוזהר אצל שבת וי"מ ארוב רבא מ"ס כרן פנן מוכן, ושרי ר"כ כספר יומם שיש בהלכותו (נמור קל"ה) בשם רמשי"ן אורבך, שבראה שרין זה הליל במולוקת אם המילה הוזהר בי"ש או דוזהר ר"א, והפקדה הלכה שהוזהרת, ובצירוף דעת הרבם צבי יש לחזור למותרל בן חריל למל ברילם שיש להתחלה, גם כספר שעיר צדק (בהל"ה) יומם שיש נמור שלח) רבא כשם שריל באר משה שכתב בפשיטה לחזור, למותרל שרואו בן חריל שבת לא"י על דעת לחזור, למותרל ב"ש שיש, אר"פ שיש שם מותרל מותרל א"י, שוהא יום חול אצלו, והוסף סוף לחזור ע"פ דברי הרבם צבי, וכן העלה שם (תעודה ר') שאין חילוק מזה בין בן חריל לבן א"י ע"ש.

ל) היינו לרדן הקטני במ"ש מרן כשיע (סי' סי') הקיא סי'א, ששומר לחזון כל גופו אפילו כארד במים שוהדמו מערב יומם, וכיון שבת"ל שיש ימים טובים ש"י הם מספק, וממה נפשך אחר מרם דהל, ולכן פסקנו (כשיע סי' הקיף סי'א), כיצד שגולדד ב"ש ראשון מותרל כשיל, מפני שאחד מרם חול, רש"י כצ"ח ר"ל, ר"ל אפילו המים הוזהר ב"ש ראשון מותרל לחזרון ברם כל גופו ב"ש שני, ואע"פ שבמחזון אסור משום גזרה דבליזן שורו עושים כאיסור, באמבטיא שליו שרוא פיסות לא גזרו בה רבנים, ואע"פ שדעת הרמ"א בהנה שם לאסור

אילמא דשנה דוזהר אצל מילה ומחזרון אדוזהר, וכן הוכיח במשור הג"ח אלחון בש"ת ע"ן צדק (תרא"ה סי' טו אות ב), ע"ש וכן הוכיח מברירם גם בש"ת חלקה עקב ח"כ (סי' צא אות ר'). ר"כ חתם סופר ב"דושיש לשבת (קל"ה) ר"ה ולקמן: ע"ש בש"ת שאנה ארית (סוכן גפ) שוהה רכ"י הרמ"א רמ"ל עש"י ובביאור הג"ח ב"ה דעת (סוכן רכו ס"ק בה) כתב על רכ"י הרמ"א, שאין רואה מרן עכורה שוההה למיר כמו שאמרו בינמא (מ"ג) מה שאין בן מילה שחשבת דוזהר אצלה בראמיון בינמא (פה) ומה מילה שוהה אבר אחר דוזהר שבת, כל שכן פקוח נפש שבת ורמב"ם (ר"ש פקח ב מולכות שבת), ומתן אי אפשר לומר כן, שר"ה בשבת (קל"ה): מהו חנא פירש איז חזר על ציצין שאין מעניבין, ר"י שפעאל רוא, והנ"ל י"ד נסון שרל כשבת מפשיטין הפסח ער דוזהר דכ"י רבי ישפעאל, והבבא אומרים מפשיטין את בולו, ואם ארוא ר"י אפילו לרבין נ"ח כיון ששבת דוזהר רוא אצל מילה, ע"כ נמצא שבמסקנה הג"ח רוא שמתקן בין מילה לפקוח נפש שרמילח הוזהר, ולכן פקוח נפש דוזהר רוא השבת, וכן העלה רמ"א בעל מגילת שלמה (שבת קל) שרמילח רמ"א אצל שבת, ור"כ רמ"א תמצ"ח כספר תעמק שאלה (שאלחא י אות ט), עש"י (תעין עור כספרו ב"דושיש שרל שבת קל), והכתי עש"ת הראשון כתב ב"ש ר' אליעזר רמילח: י"א קשא רכ"י דאפשר לאהוי רדך גנח אמאי אכ"י שלא כרצון ר' אליעזר, אשר ר' אליעזר ש"י לאהוי רדך רשות הרבים אף הרבא דאפשר לאהוי ב"דושיש י"ל רכ"י ר"א ס"ל שוההה השבת ל"דוזהר אצל מילה, לא מחזרון אדוזהר, דבתל גמור משיי ל"י ע"ש אלמא רס"ל שבת הוזהר אצל מילה, ולא מחזרון

לחזור כספר החומה, אך בקובץ כנאחי שכתב לאסור, ולכן טוב לחזקו לחתולת אף על פי שכן דוחק נראה לי כמו שבבב"ח, ע"כ ולצאורה נראה שדעת מרן השליחן עורר ששילח לא הוזהרה לגמרי בשבת, אלא השבת דוזהר רוא אצלה, ולכן רמ"ל ר"ה לומר שאין זה שלא גמור המצוה, ומביאה ל"ה לומר שאין זה דומה ל"ן עכורה שבמקדש ששם הוזהרה לגמרי, כמבואר בינמא (מ"ג), אבל הרמ"א לשיטתה בהשבת (סוכן עו) רמ"ל, מילה ודוזהרה בשבת, ולר"י ס"ל לחזור באחר מל ואחר פורע, כמו בעבורה בהל"ק, ובאם שרשוואל ומשיב קמא (חלק ג סוף סוכן קנ) כתב להמנה על הדמ"א, שפניו לו לדמות מילה לעבורה, ר"י יש לוטר שנקבורה הוזהרה בשבת (כמו שאמרו בינמא מ"ג): מה שאין בן מילה, שרשבת דוזהר אצלה ולא הוזהרה, ולכן כתב בחובות י' שאל (סוכן רס) לחלק בה בין מילה לעבורה שו דוזהר זו הוזהרה, ע"ש, והשער ה"ל (בפסק י"ב מולכות עכורה וזה הלכה א) ב"י"ה עור, כתב, שמיילח דוזהר ולא דוזהרה, שר"י בבב"ח (ה') כ"ע למילף דעשה ר"י לא תעשה מוילה, ע"ש, והימה דוזהר דהם כ"ע למילף גמ' מחסיר, וה"י עכורה ב"ראי הוזהרה בשבת, ובעל כרחך ר"א דוקא דוזהר [שוב ראיתי שכן העיר בש"ת מותר אבהם סי' נה ב"ה ופ"ש שם], (ומש לומר לפי מה שכתב רמ"א ר"י צדק אלתן בש"ת ע"ן צדק חלק ארור דוים (סוכן טו ענף ב), דעבורה בשבת בני אבה אלא מותרה דחה, ע"ש, תעין עור כספר רמ"ל ארין פסק ב מולכות שבת הלכה א' דר"ק), ולצאורה בן משפט מחוספת שבת (קל"ה) שרשון, רוא אמרין לקמן (קל"ה) שאם כ"ל לקיים שיהיה מופה, ואם בן מאי קאמר שלא כרצון רבי אליעזר, כיון שיהיה לרביא רדך הוזהרה למה ויראו רדך רשות הרבים ע"ש.

מחלכות חול המועד

א. ימים שבין הראשון השביעי של פסח, וימים שבין הראשון של תע הסוכות ליום שמיני עצרת, נקראים "חול המועד". ובתורה נקרא בשם "מקרא קודש" (וי' וכו').

לחזקתו כל גופו בכל ענין, וכן מנהג מן הדורות, אלא שלא מצונו לאחד מן המצבים האשכנזים, און בדין נקטנו כדעת מין לחזקתו. מני המצות שמה מצוה של אסור מלאכה (א) אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם "מקרא קודש" ויקרא (כג ל). ובתענה (יה) אירא, חז"ל אה ת המועד שאמור בשמור שבוע ימים, לימור על חול המועד קדשה לאתחידם, ויש בהם קרבן מוסף, ונקראים מקרא קודש, לא כל שבין. הואיל ונקראים מקרא קודש, אמורים לעשיית מלאכה. תניא אידך כל מלאכה עבודה לא תעשה, לימור על חול המועד שאמור בעשיית מלאכה דברי ר' יוסי הגלילי, ר' עקיבא אומר אידך צדק הוי הוא אומר אלה מועדי ה' אשר תקראו אותם במועדים, במה תכתוב מרכי, אם כיום הראשון יום השביעי, כבר נאמר בהם שבתו, אלא בחולו של מועד. ללמוד שאמור בעשיית מלאכה. תניא אידך ששת ימים האבל מצות וכיום השביעי עצרת לה' אלהך לא תעשה מלאכה. מה שביעי עצרת אף ששת ימים עצרת, יכול יהיו עצורים מכל מלאכה, ח"ל וביום השביעי עצרת לה'. השביעי עצרת מכל מלאכה ואין חול המועד עצרת מכל מלאכה, הוא לא מסרם הכתוב אלא לכתובם, לימור ק"ל איהו יום אסור ואיהו יום מועד, איהו מלאכה אסורה ואיהו מלאכה מותרת. הרי"ף (ריש מועד קטן) תניא כל זה בהלכות, וכתב הנ"מ קטן, לכאורה משמע מבייחודת אלו שמלאכה כחז"ל אסורה

במלאכה ענינו, דאילו הוה מדאורייתא לא היה שייך לחלק בין דבר האבד לשאינו אבד וכו', והוא דאמרינן במ"ק (יא) לא מפניו קאמר, לא מבעיא כימי אבדו מדרבנן הוא תשי' (בבב) דאבדו, אלא אפילו במועד יהוה מדאורייתא, במסוק פסידא שדו רבון, יהוה דבמועד איכא אסמכתא דקרא דאורייתא, משא"כ אסמכתא דאבדו, שריא מכתוב והפסדי תיבם לאבד (במסכתא, גמא), הרי"ף (מכות בג) שפירשו (מ"ק פו רע"ב), מדברי קבלה הוא, וכן כתבו ה"קו"ם ע"ז (בב) בשם ר"ה, וכן כתבו רש"י בפירושו לנבירות (לד סע"ב), שאיסור מלאכה כחז"ל הוא רק מדרבנן, ע"ש. וכן תעלה תמארי (ריש מועד קטן ב), וכו"כ ע"ד בבית הכבוד (תענית יח), ע"ש. וכן נראה דעת האור דעת (פי' הקפסא) הרשב"א בפס' מן אבות (פי' משנה יא) על המשנה הכונה את המועדות, כתב, דמדאורייתא לא נאסרה מלאכה בחול המועד, ואע"פ שבתענה (יה) דביאו בן מבמה מקראות, אינם אלא אסמכתא במלאכה, במ"ש במ"ק (ג) בני כיון מלאכתו במועד, ולא קנסו בנו אדריי, מפני שאינו איסור חרה, ובמגילה (בב) השוה חול המועד ל"ה, ור"ח מורה בעשיית מלאכה, כראותא בשבת (בב), אוביעא לוי מתי לחביו ר"ח בבב"א, שבת שאינו אסור בעשיית מלאכה לא מדרבנן, אמר רב מכוה. ע"ש. ואילו הוה מי חורמ' אסורים במלאכה מן התורה לא הוה תבמם מקלים במלאכה דבר האבד, וכצדקי רבם שאינם לאוד המועד, וכשב פועלה למי שאין לו מה יאכל וכו'. תב"פ נראה כדו שאין איסור מלאכה כחז"ל אלא מדרבנן. וכן כתב בעל הלכות גרולות, וכן כתב רבינו תם, וכן דעת הרמב"ם, ודבוחני בעל התוס'. עכ"ל. וכו"כ רבינו אברהם מן הוד (תענית יח) הכל תע קרא אסמכתא בעלמא ענינו, ואיסור מלאכה בחולו של מועד מדרבנן הוא, וכן הוא בתוס' (יה), וכתב בגול אשכול שם, שאין ספק דס"ל

